

การวัดเสถียรภาพกำไรจากรายการนอกงบดุล ของธนาคารพาณิชย์ไทยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

เยาวรักษ์ สุขวิบูลย์*

1. บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในปัจจุบันมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินอยู่หลายประเภท ที่ผู้ใช้งบการเงินสามารถเลือกใช้เพื่อการประกอบการตัดสินใจลงทุน ซึ่งผู้ใช้งบการเงินจำเป็นต้องเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการในการวิเคราะห์ เครื่องมือบางประเภทใช้เพื่อการตรวจสอบสถานะทางการเงิน หรือวัดผลประกอบการของกิจการ บางประเภทใช้เพื่อประเมินสถานการณ์ต่างๆ หรือใช้เพื่อการพยากรณ์และคาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าในอนาคต โดยการวัดเสถียรภาพกำไร ดังเช่นงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาไปที่การวัดเสถียรภาพกำไรจากรายการนอกงบดุลที่ปรากฏอย่างชัดเจนในงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย เนื่องจากมีหนังสือเวียนของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่รพท.ผนส.(21)ว.2395/2548 เรื่อง แนวปฏิบัติในการกันเงินสำรองสำหรับรายการนอกงบดุล ให้มีผลบังคับใช้กับธนาคารพาณิชย์ ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคาร ยกเว้นกิจการวิเทศธนกิจของสาขา

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนส่งเสริมการวิจัย สำหรับพนักงานประจำมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ธนาคารต่างประเทศ รวมถึงบริษัทเงินทุนและบริษัท เครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจ เงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิฟองซิเอร์ทุก บริษัท ใช้บังคับตั้งแต่บังคับตั้งวุดการบัญชีในรอบระยะเวลาหก เดือนหลังของปี 2548 เป็นต้นไป โดยมีเหตุผลในการออก หนังสือเวียนอันเกี่ยวเนื่องจากสถาบันการเงินมีการก่อ ภาระผูกพันซึ่งเป็นรายการนอกงบดุลในปริมาณที่เพิ่ม มากขึ้นประกอบกับสภาวิชาชีพบัญชีได้ประกาศใช้ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 37 (ฉบับที่ 53 เดิม) เรื่อง ประมาณการหนี้สิน หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น และสินทรัพย์ที่ อาจเกิดขึ้น โดยกำหนดให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินหลังวัน ที่ 1 มกราคม 2548 เป็นต้นไป ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงเห็นสมควรให้สถาบันการเงินมีการกันเงิน สำรองสำหรับภาระผูกพันที่เป็นรายการนอกงบดุล เพื่อ รองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น และเพื่อให้สอดคล้อง กับมาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าว

รายการนอกงบดุลที่สถาบันการเงินพึงกันเงินสำรอง สำหรับภาระผูกพันที่เป็นรายการนอกงบดุลที่เข้าเงื่อนไข ทุกข้อดังต่อไปนี้

1. ภาระผูกพันที่เป็นรายการนอกงบดุลของลูกหนี้ที่ ถูกจัดชั้นเป็นสินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน และสูญ สงสัยจะสูญ และสูญตามหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์ที่ กำหนดไว้ในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่ สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้
2. ภาระผูกพันที่เป็นรายการนอกงบดุลที่สถาบัน การเงินควรรับรู้ประมาณการหนี้สินเป็นหนี้สินในงบดุล ตามข้อ 14 ของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 37 (ฉบับที่ 53 เดิม) เมื่อเข้าเงื่อนไขข้อ
3. ภาระผูกพันที่เป็นรายการนอกงบดุลที่มีความ เสี่ยงด้านเครดิตในระดับสูง ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดค่าแปลงสภาพ (Credit Conversion Factor) ใน การคำนวณเงินกองทุนที่ต้องดำรงเท่ากับ 1.0 สำหรับอัตราส่วนในการกันเงินสำรองนั้น ให้สถาบัน การเงินกันเงินสำรองสำหรับภาระผูกพันที่เป็นรายการ

นอกงบดุลที่เข้าเงื่อนไขข้างต้นในอัตราเดียวกันกับอัตร การกันเงินสำรองของลูกหนี้รายเดียวกันที่ปรากฏในงบดุล กรณีที่ลูกหนี้รายดังกล่าวมีหนี้หลายประเภทและหนี้แต่ละ ประเภทมีอัตราการกันเงินสำรองแตกต่างกัน ให้สถาบัน การเงินกันเงินสำรองสำหรับภาระผูกพันที่เป็นรายการ นอกงบดุลโดยใช้อัตราเดียวกันกับการกันเงินสำรองสูงสุด ของลูกหนี้รายนั้น เว้นแต่สถาบันการเงินสามารถแบ่ง แยกที่มาของการชำระหนี้ของรายการภาระผูกพันนั้นได้ ว่า เกี่ยวข้องกับหนี้บัญชีใดของลูกหนี้ ก็ให้สามารถกัน เงินสำรองสำหรับภาระผูกพันในอัตราเดียวกันกับอัตร การกันเงินสำรองของหนี้บัญชีนั้นได้

จากหนังสือเวียนดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ารายการ นอกงบดุลที่ปรากฏอยู่ในงบการเงินนั้นน่าจะมีส่วน เกี่ยวข้องกับการวัดสินเชิของผู้ซึ่งงบการเงิน ผู้วิจัยจึงเชื่อ มั่นว่ารายการนอกงบดุลดังกล่าวนี้มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงของกำไร ประกอบกับจากการบริหารศรั นวรรณการงบว่า การวัดเสถียรภาพกำไรเกิดจากการวัด ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรของกิจการกับรายการคงค้าง และกระแสเงินสด รวมทั้งรายการอื่นๆ ที่มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงของกำไร โดยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการ วัดเสถียรภาพกำไรจากรายการนอกงบดุล ซึ่งถือเป็น เครื่องมือประเภทหนึ่งที่ใช้เพื่อการพยากรณ์เหตุการณ์ใน อนาคตของกิจการ อย่างไรก็ตามความสามารถในการ พยากรณ์ของตัวแบบที่สร้างขึ้นในงานวิจัยนี้ อาจมีความ สามารถในการพยากรณ์ได้ในลักษณะเฉพาะของสภาพ แวดล้อมทางเศรษฐกิจภายในประเทศไทยเท่านั้น เมื่อนำ ตัวแบบงานวิจัยดังกล่าวไปใช้ในสภาพแวดล้อมอื่น อันมี ลักษณะแตกต่างไปจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของ ประเทศไทย อาจทำให้ผลลัพธ์ที่ได้นั้นแตกต่างกัน หรือ ไม่แม่นยำเท่าที่ควร

จากเงื่อนไขของตัวแบบการวัดเสถียรภาพกำไร ที่ เป็นการวัดความสัมพันธ์ระหว่างกำไรของกิจการกับ รายการคงค้าง และกระแสเงินสด รวมทั้งรายการอื่นๆ ที่ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกำไร เช่น รายการนอก งบดุลที่ปรากฏอยู่ในงบการเงินของกลุ่มสถาบันการเงิน

เป็นรายการที่แยกตัวออกมาจากรายการหนี้สินของกิจการ ซึ่งสาระสำคัญของแต่ละรายการมีผลต่อภาระผูกพันของกิจการอันจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในอนาคต ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่ารายการนอกงบดุลที่ปรากฏอย่างชัดเจนในงบการเงินของกลุ่มสถาบันการเงินคือ รายการหนี้สินประเภทหนึ่ง งานวิจัยนี้จึงปรับแต่งตัวแบบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความไว (Sensitivity analysis) ของรายการนอกงบดุล โดยการวิเคราะห์ความไวนี้ ใช้เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรายการนอกงบดุล กับหนี้สินที่ปรากฏอยู่ในงบดุล เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของความสัมพันธ์ระหว่างรายการดังกล่าว กับการเปลี่ยนแปลงของกำไรของกิจการ นอกจากนี้ยังได้เสริมการวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง เพื่อวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างกำไรของกิจการกับรายการนอกงบดุลแต่ละรายการอีกด้วย

สำหรับงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากอัตราการหมุนเวียนของการซื้อขายตามข้อมูลสถิติประจำปี (Fact Book) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพบว่า กลุ่มสถาบันการเงินนั้นมีอัตราการซื้อ-ขายสูงมาก เมื่อเทียบกับอัตราการซื้อ-ขายหมุนเวียนของกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ และเมื่อตรวจสอบสภาพการซื้อ-ขายประจำปีพบว่าหลักทรัพย์ของกลุ่มดังกล่าวนี้ติดอันดับการซื้อ-ขายที่หนาแน่นเป็นประจำทุกวัน เพราะมีผู้สนใจในการซื้อ-ขายเป็นอันมาก และราคาหลักทรัพย์เฉลี่ยค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับราคาหลักทรัพย์เฉลี่ยของกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า ในมุมมองของผู้ลงทุนนั้น กลุ่มสถาบันการเงินเป็นกลุ่มที่น่าลงทุน ด้วยอาจจะมีมุมมองที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถในการดำเนินงาน และผลตอบแทนจากการลงทุนของกลุ่มนี้ ประกอบกับมีหนังสือเวียนของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่รพท.ผนส.(21)ว.2395/2548 เรื่อง แนวปฏิบัติในการกันเงินสำรองสำหรับรายการนอกงบดุล ให้มีผลบังคับใช้กับธนาคารพาณิชย์ตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวัดเสถียรภาพกำไร

จากรายการนอกงบดุลของธนาคารพาณิชย์ไทยที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. แนวทางในการพัฒนาสมมติฐาน

แนวทางการพัฒนาสมมติฐานของงานวิจัยครั้งนี้เกิดขึ้นจากการรวบรวมปริทัศน์วรรณกรรม เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยซึ่งเป็นการปริทัศน์วรรณกรรมออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ (1) การวัดเสถียรภาพกำไร และ (2) แนวคิดของรายการนอกงบดุล ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้มุ่งที่จะพิสูจน์ความมีเสถียรภาพของกำไรจากรายการนอกงบดุล จึงต้องนำเอาทั้ง 2 กลุ่มนี้มารวมกัน การปริทัศน์วรรณกรรมเกิดจากการรวบรวมข้อมูลระหว่างแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักของงานวิจัย และบางส่วนของงานวิจัยในอดีต จากการรวบรวมข้อมูลทำให้พบว่าในอดีตมีงานวิจัยหลายๆ ฉบับได้เสนอการวัดมูลค่าเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของรายการนอกงบดุล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในการใช้ข้อมูลทางการบัญชีให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่จากการปริทัศน์วรรณกรรมพบว่ายังไม่เคยมีงานวิจัยใดๆ ที่ริเริ่มทำการศึกษาเกี่ยวกับเสถียรภาพกำไรที่เกิดขึ้นจากรายการนอกงบดุล ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่างานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยฉบับแรกที่ทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงเสถียรภาพกำไรจากรายการนอกงบดุล

2.1 การวัดเสถียรภาพกำไร

2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดเสถียรภาพกำไร

แนวคิดของเสถียรภาพกำไรเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์อนุกรมเวลาของกำไรตามแนวคิดทางเศรษฐมิติ โดยใช้ตัวแบบพยากรณ์อัตโนมัติโดยผสมค่าเฉลี่ยของคร่อมเคลื่อนที่อันดับสูง (Higher-order ARIMA model) โดยทั่วไปแล้วในงานวิจัยทางการบัญชีมักใช้การวัดเสถียรภาพกำไรเป็นขั้นพื้นฐานของการวัดค่าคาดหวังของกำไร (Earnings expectation) ซึ่งการประมาณการกำไรของกิจการในอนาคต คงไม่มีวิธีอื่นใดที่จะเหมาะสมไป

กว่าการวัดกำไรทางเศรษฐศาสตร์ด้วยแนวความคิดของเสถียรภาพกำไร สำหรับแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์นั้นอ้างอิงถึงการประมาณการกำไรในอนาคตจากความสัมพันธ์ของกำไร โดยวัดจากอัตราการเจริญเติบโตอย่างคงที่ ด้วยการวัดความสัมพันธ์ในลักษณะเชิงเส้นของกำไรจากอนุกรมของกำไรในอดีต เมื่อความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างอนุกรมของกำไรนั้นสามารถประมาณการได้อย่างมีเหตุและมีผลตามปัจจัยต่างๆ ของสมการเชิงเส้น ดังนั้น ค่าคาดหวังของกำไรจากการประมาณการกำไรดังกล่าวจึงจะสามารถทำได้อย่างมีระเบียบแบบแผนด้วยแนวความคิดดังกล่าวงานวิจัยทางการบัญชีหลายๆฉบับในอดีต จึงได้นำเอาแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์นี้มาอ้างอิงถึงการวัดเสถียรภาพกำไรสำหรับรายการต่างๆทางการบัญชีที่สนใจศึกษา เพื่อหาความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่สำคัญของรายการบัญชีนั้นๆ

Lev (1983) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของสัมประสิทธิ์อัตโนมัติถดถอยชั้นปฐมภูมิ และชั้นทุติยภูมิของตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงกำไร (2) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และ (3) การเปลี่ยนแปลงของยอดขาย ซึ่งความแตกต่างของสัมประสิทธิ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นน่าจะเป็นเหตุมาจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันระหว่างกิจการแต่ละกิจการ จากการศึกษาของ Lev (1983) พบว่า ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของกิจการที่สัมพันธ์กับความแตกต่างและความผันแปรของสัมประสิทธิ์อัตโนมัติถดถอยของการเปลี่ยนแปลงกำไรอย่างมีนัยสำคัญนั้นประกอบไปด้วยชนิดของผลิตภัณฑ์ การบรรจของการเข้าตลาด ระดับของภาวะผูกพันจากการดำเนินงาน และขนาดของกิจการ จากแนวคิดดังกล่าวของ Lev (1983) ซึ่งเป็นงานวิจัยทางบัญชีฉบับแรกๆ ที่นำเอาหลักการของการวัดเสถียรภาพกำไรมาใช้วัดค่าคาดหวังของกำไรทางบัญชี ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดตัวแปร เพื่อเป็นส่วนประกอบตัวแบบของการพยากรณ์ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ โดยการอ้างอิงถึงปัจจัยของความแตกต่างทางเศรษฐกิจที่สำคัญของ Lev (1983) ขึ้นเป็นตัวแปร

ควบคุม ดังที่เห็นได้จากตัวแบบตามแนวคิดทฤษฎีการพยากรณ์ (Predictive Approach) ซึ่งในงานวิจัยหลายฉบับได้ใช้แนวคิดดังกล่าวนี้อ้างอิงถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

Baginski, Lorek, Willinger และ Branson (1999) ได้ทดสอบเสถียรภาพกำไรด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจของ Lev (1983) ซ้ำอีกครั้ง ด้วยการขยายตัวอนุกรมของกำไรให้ยาวนานขึ้นกว่าเดิม ซึ่ง Lev (1983) ใช้การทดสอบแค่ชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิเท่านั้นในการอ้างอิงถึงเสถียรภาพที่เกิดขึ้นของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างๆ จากการศึกษาของ Baginski (et al.) (1999) พบว่าการใช้ตัวแบบพยากรณ์อัตโนมัติถดถอยผสมค่าเฉลี่ยของคร่อมเคลื่อนที่อันดับสูง (Higher-order ARIMA model) มีความสามารถในการอธิบายเสถียรภาพกำไรได้ดีกว่าการใช้ตัวแบบดังกล่าวในขั้นที่ต่ำกว่า โดยวัดจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งอนุกรมอันดับสูงจะให้ผลของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้สูงกว่าอนุกรมอันดับต่ำ และทำให้เชื่อว่าช่วงของการวัดเสถียรภาพกำไรของรายการทางการบัญชีมีนัยสำคัญ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้เป็นต้นแบบของการวัดเสถียรภาพกำไรของงานวิจัยทางการบัญชีในเวลาต่อมา

Al-Najjar และ Riahi-Belkaoui (2002) ได้ศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจในยุคสมัยใหม่ โดย Al-Najjar และ Riahi-Belkaoui (2002) ได้ยอมรับถึงอิทธิพลของปัจจัยทางเศรษฐกิจตาม Lev (1983) ซึ่งยังคงมีความสำคัญอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ได้เพิ่มตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยสมัยใหม่เข้าไปเป็นส่วนประกอบของปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยสมัยใหม่คือ ความเป็นบริษัทข้ามชาติ (Multinationality) และใช้ตัวแบบพยากรณ์อัตโนมัติถดถอยผสมค่าเฉลี่ยของคร่อมเคลื่อนที่อันดับสูง (Higher-order ARIMA model) ในการทดสอบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นซ้ำอีกครั้งหนึ่ง จากการศึกษาพบที่ เสถียรภาพกำไรที่เกิดขึ้นยังคงมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางเศรษฐกิจตามแนวคิดดั้งเดิมเหมือนเดิม โดยเสถียรภาพกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเชิงตามกันกับขนาดของกิจการ แต่มีความสัมพันธ์สวนทางกันกับปัจจัยทางเศรษฐกิจสมัยใหม่

จึงเป็นที่น่าเชื่อได้ว่าตัวแปรควบคุมต่างๆที่จะปรากฏเป็นส่วนประกอบของตัวแบบการพยากรณ์ ตามแนวคิดของทฤษฎีการบัญชีแบบการพยากรณ์ (Predictive Approach) ยังสามารถใช้ได้อยู่ในปัจจุบัน

ในเวลาต่อมา นักวิชาการได้ยอมรับแนวคิดของการประมาณการค่าคาดหวังของกำไรในอนาคตจากตัวแบบพยากรณ์อัตโนมัติโดยผสมค่าเฉลี่ยของคร่อมเคลื่อนที่มากขึ้น จนกระทั่ง Feltham และ Ohlson (1995) ได้นำเอาแนวคิดดังกล่าวมารวมไว้ในระบบสมการการวัดมูลค่าราคาตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้น โดยอ้างถึงการพิสูจน์มูลค่าราคาตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้นผ่านรายการใดๆ นั้น ต้องมีการพิสูจน์ถึงเสถียรภาพของกำไรจากรายการนั้นๆ ก่อน จึงจะสามารถทดสอบการวัดมูลค่าราคาตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้นได้ โดยระบบสมการการวัดมูลค่าของ Feltham และ Ohlson (1995) นั้นประกอบไปด้วย 4 ข้อสมมติ ดังนี้

1. ราคาตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้น ณ วันที่ t ต้องเท่ากับ มูลค่าปัจจุบันของเงินปันผลในอนาคต

$$P_t = \sum_{\tau=1}^{\infty} R^{-\tau} E_t[\tilde{d}_{1+\tau}]$$

2. ตัวแบบส่วนเพิ่มโดยปราศจากปัจจัยภายนอก (Clean Surplus Model)

$$fa_t = fa_{t-1} + i_t - d_t + c_t$$

$$oa_t = oa_{t-1} + c_{t-1} - c_t$$

3. สมการความสัมพันธ์ของดอกเบี้ยสุทธิ

$$i_t = (R - \gamma)fa_{t-1}$$

4. ระบบสมการเชิงเส้นเสถียรภาพของกำไร

$$o\tilde{x}_{t+1}^a = \omega_{11}o\tilde{x}_t^a + \omega_{12}oa_t + v_{1t} + \tilde{\varepsilon}_{1t+1}^a$$

$$\tilde{a}_{t+1} = \omega_{22}oa_t + v_{2t} + \tilde{\varepsilon}_{2t+1}^a$$

$$\tilde{v}_{1t+1} = \gamma_1 v_{1t} + \tilde{\varepsilon}_{3t+1}^a$$

$$\tilde{v}_{2t+1} = \gamma_2 v_{2t} + \tilde{\varepsilon}_{4t+1}^a$$

เมื่อพิจารณาจากข้อสมมติทั้ง 4 ข้อของตัวแบบการวัดมูลค่าดังกล่าวแล้วพบว่า แนวคิดหลัก คือการวัดเสถียรภาพของรายการต่างๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางการเงิน ได้แก่ สินทรัพย์ที่ใช้เพื่อการดำเนินงาน (Operating Assets) สินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Assets) และกำไรจากการดำเนินงาน (Operating Earnings) ดังนั้นหากต้องการวัดมูลค่า (Valuation) หรือต้องการหามูลค่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Value-relevance) จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องพิสูจน์ถึงความมีเสถียรภาพของรายการดังกล่าวนั้นไปพร้อมๆกับความมีเสถียรภาพของรายการนอกงบดุลต่างๆ ในองค์ประกอบของงบการเงินของกิจการ

สำหรับงานวิจัยเรื่อง “การวัดเสถียรภาพกำไรจากรายการนอกงบดุลของธนาคารพาณิชย์ไทยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” นี้ มีเนื้อหาสาระสำคัญมุ่งไปที่ความสำคัญของรายการนอกงบดุลซึ่งน่าจะมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและมูลค่าของกิจการ จึงจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความมีเสถียรภาพของรายการดังกล่าวนี้ด้วย งานวิจัยนี้มีขึ้นเพื่อทดสอบปฏิกริยาขั้นต้นของมูลค่ารายการนอกงบดุล กับความสามารถในการวัดเสถียรภาพกำไรที่เกิดจากรายการนอกงบดุลเท่านั้น ยังไม่จำเป็นเจาะจงถึงการวัดมูลค่าอันเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของรายการนอกงบดุล และจากหลักฐานหลายอย่าง ทำให้เชื่อมั่นว่าการวัดเสถียรภาพกำไรน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสม ในการพิสูจน์ความสำคัญของรายการนอกงบดุลที่ปรากฏและนำเสนอในงบการเงินของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดเสถียรภาพกำไร

Sloan (1996) ศึกษาเกี่ยวกับการวัดการตอบสนองของตลาดผ่านราคาหลักทรัพย์ จากการพยากรณ์กำไรในอนาคต โดยพยากรณ์จากรายการคงค้าง และองค์ประกอบของกระแสเงินสดที่ปรากฏอยู่ในงบการเงิน และพบว่ารายการคงค้าง และองค์ประกอบของกระแสเงินสด

นั้นมีส่วนในการพยากรณ์กำไรในอนาคตจริง เมื่อการพยากรณ์กำไรในอนาคตเกิดขึ้นได้อย่างสมเหตุสมผล ดังนั้นราคาตลาดก็สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงได้จากรายการคงค้างและองค์ประกอบของกระแสเงินสดเช่น

$$Earnings_{t+1} = \alpha_0 + \alpha_1 Earnings_t + v_t \quad \dots(1)$$

$$Earnings_{t+1} = \gamma_0 + \gamma_1 Accruals_t + \gamma_2 CashFlow_t + v_t \quad \dots(2)$$

ตามแนวคิดของการตกแต่งกำไรนั้น เกิดจากรายการคงค้างรวมทั้งประกอบด้วยรายการคงค้างที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ หรือรายการอื่นใดอันมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดของกิจการซึ่งปรากฏอยู่ในงบการเงิน จากเงื่อนไขดังกล่าว Sloan (1996) จึงได้ปรับรูปแบบในการทดสอบ โดยอ้างว่าถ้ารายการคงค้างและองค์ประกอบกระแสเงินสดมีความเกี่ยวข้องกับการพยากรณ์กำไรจริง ดังนั้นกำไรในอนาคตของกิจการต้องสามารถอธิบายได้จากรายการคงค้าง และองค์ประกอบของกระแสเงินสดได้จริงเช่นเดียวกัน โดยยังคงเห็นว่าตัวแบบดังกล่าวยังเกิดความคลาดเคลื่อนอื่นๆ (White noise) (v_t) ในสมการเมื่อปรับตัวแบบให้เข้าเงื่อนไขของการพยากรณ์แล้ว จึงได้ทดสอบการตอบสนองของตลาด ด้วยการใช้นวัตกรรมทางเศรษฐศาสตร์ของ Mishkin (1983) ซึ่งอ้างว่าการวัดประสิทธิภาพของตลาด (Market Efficiency) ต้องมีการควบคุมให้กำไรเกินปกติ (Abnormal Return) เท่ากับ 0

Sloan (1996) คือนักวิจัยยุคแรกๆ ที่ได้มีการนำเอาการพยากรณ์แบบอัตโนมัติมาใช้มาประยุกต์กับการวัดเสถียรภาพกำไร ในประเด็นของการบริหารจัดการกำไร ซึ่งจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เป็นที่น่าเชื่อได้ว่าเสถียรภาพกำไรน่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของรายการคงค้าง และองค์ประกอบของกระแสเงินสด นอกจากนี้ยังพบบางทิศทางของการเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้างและองค์ประกอบของกระแสเงินสดนั้นมีทิศทางสวนทางกัน เมื่อวัดจากเสถียรภาพกำไร งานวิจัย

เดียวกัน จากงานวิจัยของ Sloan (1996) ทำให้สามารถขยายขอบเขตของตัวแบบการพยากรณ์แบบอัตโนมัติผสมค่าเฉลี่ยของคร่อมเคลื่อนที่ (ARIMA Model) ได้อย่างจำเพาะเจาะจงมากขึ้นเป็นดังนี้

นี่จึงเป็นแม่แบบของการวิจัย เรื่อง การวัดเสถียรภาพกำไร ในยุคต่อๆ มา

Dechow และ Ge (2006) ได้ศึกษาการวัดเสถียรภาพกำไรผ่านการวิเคราะห์กระแสเงินสด และรายการพิเศษ โดยคำนึงถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของรายการคงค้างเป็นสำคัญ จากแนวคิดของการบริหารจัดการกำไรซึ่งให้พิสูจน์แล้วว่าความสัมพันธ์ของรายการคงค้างและองค์ประกอบของกระแสเงินสดมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการกำไรจริง Dechow และ Ge (2006) ยังยืนยันถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับเสถียรภาพกำไรนั้นเกิดจากขนาดและทิศทาง (ความสัมพันธ์ทางสถิติ) ของรายการคงค้าง จากผลการวิจัยพบว่ากิจการที่มีมูลค่าของรายการคงค้าง หรือปริมาณรายการคงค้างสูงและมาก จะมีเสถียรภาพของกำไรที่ดีและมีความสัมพันธ์กับกระแสเงินสดในเชิงตามกัน แต่ในกิจการที่มีรายการคงค้างน้อยหรือมูลค่ารายการคงค้างต่ำ เสถียรภาพกำไรที่เกิดขึ้นจะลดลง จากขนาดของรายการคงค้างที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของกำไรนั้น Dechow และ Ge (2006) เชื่อว่าเกิดจากปัจจัยพิเศษบางประการในกิจการที่ถึงแม้จะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพกำไรที่ค่อนข้างต่ำแล้วแต่กลับมีส่วนในการก่อให้เกิดผลตอบแทนจากมูลค่าหุ้นในอนาคต มากกว่ากิจการที่มีเสถียรภาพกำไรต่ำโดยปราศจากปัจจัยพิเศษเหล่านั้น Dechow และ Ge (2006) เชื่อว่าปัจจัยพิเศษนั้น ปรากฏอยู่ในงบกำไรขาดทุนซึ่งจะแยกออกเป็นรายการชนิดพิเศษที่แตกต่างจากการดำเนิน

งานตามปกติของกิจการ นอกจากนี้ ปัจจัยพิเศษซึ่งจะสามารถอ้างอิงได้ถึงเสถียรภาพกำไร จะต้องเป็นรายการที่ได้รับการยอมรับแล้วถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับราคา

ตลาดของหลักทรัพย์จริงเท่านั้น ซึ่งตัวแบบของ Dechow และ Ge (2006) ดังต่อไปนี้ คล้ายคลึงกับ Sloan (1993) ค่อนข้างมาก

$$Earnings_{t+1} = \alpha + \beta Earnings_t + \varepsilon \quad \dots(1)$$

$$Earnings_{t+1} = \alpha + \delta_1 Cashflow_t + \delta_2 Accruals_t + \varepsilon \quad \dots(2)$$

$$Earnings_{t+1} = \alpha + \delta_1 Cashflow_t + \delta_2 Pre\_special\_accruals_t + \delta_3 Special\_items_{t+1} + \varepsilon \quad \dots(3)$$

$$Earnings_{t+1} = \alpha + \delta_1 Cashflow_t + \delta_2 Accruals_t + \delta_3 Special\_items_{t+1} + \varepsilon \quad \dots(4)$$

จากตัวแบบข้างต้นทั้ง 4 นั้น อ้างอิงจากการวัดเสถียรภาพกำไรของงานวิจัยในอดีต ซึ่งงานวิจัยของ Dechow และ Ge (2006) ได้ทดสอบเข้าถึงความสามารถในการอธิบายระดับเสถียรภาพกำไรจากสมการดั้งเดิมเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยสมการที่ (1) และ (2) มีไว้เพื่อการเปรียบเทียบดังกล่าว แต่สมการที่ (3) และ (4) มีไว้เพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่

เกิดขึ้นกับเสถียรภาพกำไรเองปัจจัยพิเศษ นอกจากการตัดแปลงตัวแบบดังกล่าวแล้วยังมีการสร้างตัวแปรเทียมเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัจจัยพิเศษ และวิเคราะห์เปรียบเทียบรายการคงค้างออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ รายการคงค้างจากการดำเนินงาน (Operating Accruals) และรายการคงค้างรวม (Total Accruals) ซึ่งตัวแบบที่สมบูรณ์เป็นดังนี้

$$Earnings_{t+1} = \alpha + \delta_1 Cashflow_t + \delta_2 Accruals_t + \delta_3 Earnings_t \times Lower\_accruals_t + Earnings_t \times Lower\_accruals_t \times SI_t + \varepsilon \quad \dots(5)$$

โดย Accrualst และ Lower_accrualst คือตัวแปรที่ใช้วัดรายการคงค้างซึ่งแบ่งออกเป็น รายการคงค้างจากการดำเนินงาน (Operating Accruals) วัดจากกำไรจากการดำเนินงานก่อนรายการพิเศษ หักด้วยกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ส่วนรายการคงค้างรวม (Total Accruals) เกิดจากการดำเนินงานก่อนรายการพิเศษ หักด้วยผลรวมของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานและกำไรการลงทุน

ปัจจัยพิเศษ (Special_items) คือ รายการพิเศษที่ปรากฏเป็นรายการแยกต่างหากในงบกำไรขาดทุนอย่างชัดเจน

รายการคงค้างก่อนรายการพิเศษ (Pre_special_accruals) เกิดจากรายการคงค้างจากการดำเนินงาน หัก

ด้วยรายการพิเศษ หรือรายการคงค้างรวม หักด้วยรายการพิเศษ (ใช้ต่างสถานการณ์กัน เมื่อมีการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างประเภทของรายการคงค้าง)

SI (Special Indicator) คือ ตัวแปรเทียมที่ใช้วัดรายการพิเศษเชิงลบ โดยกำหนดให้เป็น 1 เมื่อรายการพิเศษมีค่าสูงกว่าหรือเท่ากับ 2 เมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม

Earnings เกิดจากการดำเนินงาน จากผลลัพธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า การวัดเสถียรภาพกำไรจากรายการคงค้างจากการดำเนินงานให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่ารายการคงค้างรวมเล็กน้อย เมื่อเทียบจากสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งแตกต่างกันเล็กน้อย และอาจถือได้ว่าไม่นัยสำคัญ แต่อย่างไรก็ดี สัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่เกิดขึ้นจากการ

ทดสอบทั้ง 2 เงื่อนไขพบว่า กระแสเงินสดก็ยังคงมีความสัมพันธ์ในเชิงตามกันกับเสถียรภาพกำไรมากกว่ารายการคงค้างตามการทดสอบในอดีต สำหรับรายการคงค้างกับรายการคงค้างก่อนรายการพิเศษเป็นรายการชนิดเดียวกัน โดยอ้างอิงจากสัมประสิทธิ์ของตัวแปรซึ่งเท่ากันสามารถทดแทนกันได้ตามทฤษฎี แต่ผลกระทบของรายการดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับรายการพิเศษแตกต่างกัน โดยรายการคงค้างธรรมดา เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับรายการพิเศษทำให้ความสัมพันธ์กับเสถียรภาพกำไรเป็นทิศทางตรงกันข้าม แต่รายการคงค้างก่อนรายการพิเศษทำให้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของรายการพิเศษกับเสถียรภาพกำไรเป็นทิศทางเชิงตามกัน เนื่องจากทั้ง 2 รายการมีปัจจัยร่วมกันอยู่ นอกจากนี้ตัวแปรเทียมที่ใส่เพิ่มเข้าไปในสมการ จะส่งผลกระทบกับเสถียรภาพกำไรในทิศทางตรงกันข้ามเช่นเดียวกับรายการพิเศษ ดังนั้นสามารถอ้างได้ว่า รายการพิเศษสามารถทดแทนได้ด้วยตัวแปรเทียมของ Dechow และ Ge (2006) จริง

จากการวัดเสถียรภาพกำไรดังกล่าว ทำให้เป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่า ตัวแบบการพยากรณ์แบบอัตโนมัติมีความสามารถในการวัดการบริหารจัดการกำไรได้จริง แต่ในการนำตัวแปรเข้าในสมการดังกล่าวนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงรายการคงค้าง และกระแสเงินสดตามทฤษฎีที่เกิดขึ้น ถ้าจะนำรายการอื่นๆ เข้าในสมการอาจต้องมีการทดสอบให้เป็นที่แน่ชัดถึงความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจระหว่างกำไรกับเงื่อนไขต่าง ๆ ของรายการคงค้างและองค์ประกอบของกระแสเงินสด

2.2. รายการนอกงบดุล

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับรายการนอกงบดุล

รายการนอกงบดุลเป็นเรื่องของการรับรู้ และไม่รับรู้องค์ประกอบของงบการเงินตามนิยามของรายการที่เกิดขึ้นนั้นๆ โดยมวารายการนอกงบดุลมักเป็นเรื่องของการรับรู้องค์ประกอบของงบการเงินอย่างไม่ครบถ้วนและสมบูรณ์อีกทั้งการประกาศใช้มาตรฐานในแต่ละประเทศก็ก่อให้เกิดโอกาสการรับรู้รายการบางรายการนอกงบดุล

ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดแก่ผู้ใช้งบการเงินได้ สำหรับระดับความรุนแรงของรายการนอกงบดุลนั้นขึ้นอยู่กับความมีนัยสำคัญของรายการที่อยู่นอกงบดุลมากกว่าที่จะถือเอารายการนอกงบดุลที่รายการนั้นเป็นสาระสำคัญแห่งความเปิดเผยของข้อมูล ทั้งนี้การนำเสนอรายการดังกล่าวหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผู้รับผิดชอบในการนำเสนอของการเงินประเมินถึงความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำเสนอข้อมูลนั้นกับต้นทุนที่เสียไปในการจัดทำและจัดทำข้อมูลดังกล่าวเพื่อนำเสนอต่อสาธารณะ

Madura (2006) กล่าวถึงกิจการซึ่งประกอบการอยู่ในรูปแบบของธนาคารพาณิชย์ว่ามีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอรายการนอกงบดุลที่แตกต่างออกไปจากอุตสาหกรรมประเภทอื่น เนื่องจากกิจการที่ประกอบการในรูปแบบธนาคารพาณิชย์นั้นมีรายได้ที่เกิดจากการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมนิติกรรมบางประการ ซึ่งธนาคารไม่ได้เป็นผู้ลงทุนในมูลค่าของกิจการก่อให้เกิดรายได้แต่อย่างใด นอกจากรายได้ค่าธรรมเนียมอันเกิดขึ้นแล้วนั้น รายการดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อภาวะผูกพันระหว่างธนาคารกับลูกค้าของธนาคารอีกด้วย ถึงแม้ว่ามาตรฐานการบัญชีจะกำหนดให้รายการดังกล่าวนี้ถูกรับรู้เป็นสินทรัพย์หรือหนี้สินตามมูลค่ายุติธรรมและนำเสนอรายการเข้าไปในส่วนประกอบหลักๆของงบดุล แต่อย่างไรก็ดีกลุ่มธนาคารพาณิชย์ก็ยังไม่ยอมรับรู้รายการต่างๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบในงบการเงิน แต่ยอมรับและเปิดเผยถึงความมีตัวตนของรายการดังกล่าวในรายงานการเงินซึ่งเปิดเผยต่อสาธารณะในส่วนของการนอกงบดุล รายการสำคัญที่เป็นส่วนประกอบของรายการนอกงบดุลซึ่งเปิดเผยต่อสาธารณะของธนาคารพาณิชย์ ได้แก่

1. Loan Commitment หมายถึง ภาวะผูกพันที่ธนาคารมีต่อลูกค้าในการให้เงินสินเชื่อเป็นกรณีพิเศษเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า โดยจะมีการจัดเก็บดอกเบี้ยในอัตราพิเศษ หรือมีการเก็บค่าธรรมเนียมด้วยอัตราพิเศษกว่ากรณีปกติ รวมถึงการให้ข้อเสนออื่นๆ เพื่อเป็นการลดภาระให้ลูกค้า

2. Standby Letters of Credit หมายถึง เล็ตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารรับรองกับลูกค้า เพื่อการทำธุรกรรมกับบุคคลที่สาม

3. Forward Contract หมายถึง สัญญาซื้อ-ขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

4. Swap Contract หมายถึง สัญญาป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบและเนื้อหาสาระสำคัญของรายการนอกงบดุลทั้ง 4 รายการ จะพบว่าเป็นรายการที่คาบเกี่ยวกับการรับรู้เป็นหนี้สิน เนื่องจากเป็นเรื่องของภาระผูกพันอันเกิดระหว่างธนาคารกับลูกค้า แต่เมื่อพิจารณาถึงการแปลงสภาพให้เกิดเป็นรายได้ของกิจการ พบว่าภาระผูกพันดังกล่าวนี้ไม่ได้ทำให้กิจการสูญเสียทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจไปเพื่อชำระคืนภาระผูกพันและไม่ก่อให้เกิดกระแสเงินสดไหลออกจากกิจการ ในทางตรงกันข้ามเมื่อเกิดภาระผูกพันดังกล่าวกลับทำให้ธนาคารมีกระแสเงินสดไหลเข้ามากกว่า และทำให้กิจการได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของรายการดังกล่าวอย่างเป็นสาระสำคัญ เนื่องจากการประกอบธุรกรรมต่างๆ นี้ก่อให้เกิดรายได้แก่ธนาคารพาณิชย์ และเหนือสิ่งอื่นใดรายการบางรายการยังไม่มีมาตรฐานทางการบัญชียอมรับอย่างเป็นทางการในวิธีการรับรู้และหลักในการปฏิบัติกับรายการดังกล่าว อย่างไรก็ตามรายการนอกงบดุลดังกล่าวนี้เป็นรายการที่ก่อให้เกิดรายได้บางอย่างมีสาระสำคัญ ดังนั้นการเปิดเผยรายการนอกงบดุลทั้ง 4 รายการ จึงเป็นที่ยอมรับในทางปฏิบัติของกลุ่มกิจการซึ่งประกอบกิจการในรูปแบบธนาคารพาณิชย์

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายการนอกงบดุล

Casu และ Girardone (2005) ได้วิเคราะห์ผลกระทบจากรายการนอกงบดุล โดยวัดจากผลลัพธ์ของการทำธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ มูลเหตุของการศึกษาเกิดขึ้นจากในทศวรรษที่ 90 ธนาคารพาณิชย์หลายๆ แห่งสามารถสร้างกำไรขึ้นมาจากกิจกรรมอันไม่ใช่กิจวัตรปกติ

ของธนาคารพาณิชย์และมีอัตราการเจริญเติบโตสูงขึ้นมากอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของกำไรดังกล่าวนี้มีที่มาจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ซึ่งธนาคารพาณิชย์หลายๆ แห่งได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการทำธุรกรรมทางการเงินแก่ลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก จึงมีผู้ศึกษาพบว่าเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ในยุคใหม่เพิ่มขึ้นมาก โดยกำหนดวิธีทางเศรษฐมิติกับวิธีทางสถิติที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ (Non-parametric) รวมเข้าด้วยกัน แต่ในการวิจัยแต่ละครั้งมักมองข้ามรายการนอกงบดุลไปเรื่อย ๆ ทั้งรายการที่เกี่ยวข้องกับสายงานการให้สินเชื่อ เงินเชและข้อผูกมัดเงินกู้ รวมไปถึงการถือครองหลักทรัพย์ และตราสารอนุพันธ์ต่างๆ ของธนาคารพาณิชย์ซึ่งต่อมาได้รับการยอมรับจากการยืนยันของงานวิจัยหลายๆ ชิ้นที่อ้างว่าการมองข้ามรายการนอกงบดุลนั้นส่งผลกระทบต่อข้อสรุปงานวิจัยให้ผิดพลาดให้ Casu และ Girardone (2005) จึงต้องการพิสูจน์ถึงความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของรายการนอกงบดุลที่จะส่งผลกระทบต่อระดับของประสิทธิภาพของธุรกรรมทางการเงินของธนาคาร ด้วยการวิเคราะห์แบบ Non-parametric ตามวิธีของ Malmquist โดยทำการทดสอบกับธนาคารพาณิชย์ในกลุ่มสหภาพยุโรปและพบว่า การไม่เปิดเผยข้อมูลที่เกิดขึ้นแบบไม่เป็นกิจวัตรปกติของธนาคารก่อให้เกิดความผิดพลาดแบบที่ระบุได้ยากแก่ผลลัพธ์ของธุรกรรมทางการเงิน

นอกจากนี้ Casu และ Girardone (2005) ยังพบว่ารายการนอกงบดุลมีส่วนช่วยให้การประมาณการระดับของผลลัพธ์ทางธุรกรรมทางการเงินมีเหตุมีผลได้มากขึ้น และรายการนอกงบดุลดังกล่าวมักจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี มากกว่าเกิดขึ้นจากการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น งานวิจัยของ Casu และ Girardone (2005) จึงทำให้ทราบถึงความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของรายการนอกงบดุลของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระดับการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพของการทำธุรกรรมทาง

การเงินของธนาคารพาณิชย์ และเมื่อพิจารณาถึงมูลเหตุแห่งการศึกษาของ Casu และ Girardone (2005) พบว่าจุดเริ่มต้นของแนวคิดนั้นเกิดขึ้นจากการสร้างกำไรจากรายการที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นกิจวัตรของธนาคารพาณิชย์ และรายการที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นกิจวัตรของธนาคารพาณิชย์นี้มักถูกรวมไว้เป็นรายการนอกงบดุล

Lieu Yeh และ Chiu (2005) ได้ศึกษาผลกระทบจากรายการนอกงบดุลที่มีต่อต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ ด้วยการเปรียบเทียบประสิทธิภาพต้นทุน (Cost Efficiency) ระหว่างธนาคารพาณิชย์ที่มีองค์ประกอบของรายการนอกงบดุล กับธนาคารพาณิชย์ที่ไม่มีองค์ประกอบของรายการนอกงบดุล ในประเทศไต้หวัน และพบว่าการไม่เปิดเผยรายการนอกงบดุลจะส่งผลกระทบต่อการประมาณการต้นทุนที่ผิดพลาด โดยข้อผิดพลาดดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดการประมาณการที่ต่ำเกินไปประมาณร้อยละ 5 จากระดับปกติ และยังพบอีกว่าธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่ และมีพนักงานในองค์กรมาก เป็นกิจการที่มีการบริหารต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก และมีโอกาสที่จะก่อกิจกรรมนอกงบดุลได้สูงเช่นกัน งานวิจัยของ Lieu Yeh และ Chiu (2005) มีจุดประสงค์เพื่อที่จะวัดผลกระทบจากรายการนอกงบดุล ซึ่งควรจะต้องมีความสัมพันธ์กับการบริหารต้นทุนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ด้วยการวัดประสิทธิภาพของต้นทุนจากการกู้เงินและการลงทุนต่างๆ ของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เพราะหากมีการบริหารต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว กิจการต่างๆ คงไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการใช้ประโยชน์จากรายการนอกงบดุล

Mills และ Newberry (2005) ได้ศึกษารายการนอกงบดุล และการจัดหาเงินโดยการใช่วิธีนี้แบบผสม (Hybrid Debt financing) ที่ภาครัฐรับคืนของกิจการใหญ่ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา และพบว่าการมีภาครัฐรับคืนของกิจการต่างๆ นั้นมีผลกระทบจากรายการนอกงบดุล และการจัดหาเงิน โดยวิธีนี้แบบผสมค่อนข้างมาก ซึ่งโดยทั่วไปแล้วแล้วและกิจการมักเตรียมการเกี่ยวกับมาตรการทางการเงินต่างๆ ไว้ค่อนข้างมาก และพบอีกว่าการ

จัดการทางการเงินหลายๆ กรณีเป็นการก่อให้เกิดหนี้สูงขึ้น แต่กิจการไม่รับรู้รายการดังกล่าวเป็นหนี้สิน จึงทำให้เกิดรายการนอกงบดุลขึ้น อันได้แก่ มูลค่าของการวิจัยและพัฒนา การถือครองหุ้นในห้างหุ้นส่วน สัญญาเช่าต่างๆ และการค้าประกัน ซึ่งทำให้รายการที่เป็นหนี้สินมีสาระสำคัญลดลง รวมไปถึงการจ่ายดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นจากภาระผูกพันดังกล่าวขาดความสำคัญ และทำให้งบการเงินไม่แสดงสาระสำคัญของรายการดังกล่าวตามที่ควรจะเป็น เมื่อพิจารณาถึงการไม่เปิดเผยรายการดอกเบี้ยจ่ายของภาระผูกพันนั้นในงบกำไรขาดทุน ทำให้ค่าใช้จ่ายของกิจการมากขึ้นผิดปกติ นอกจากผลกระทบทางตรงที่เกิดขึ้นในงบกำไรขาดทุนแล้ว รายการนอกงบดุลต่างๆ ยังส่งผลให้กิจการสามารถหลีกเลี่ยงภาระภาษีได้อีกด้วย โดยการโอนจ่ายรายการที่มีภาระภาษีออกจากกิจการได้โดยง่าย เนื่องจากกฎหมายที่ออกไม่ได้ครอบคลุมถึงการกระทำเพื่อหวังผลภาระภาษีดังกล่าว จากงานวิจัยยังพบอีกว่าบริษัทต่างๆ มีการใช้ประโยชน์จากรายการนอกงบดุลอยู่จริง และมักมีเนื้อหาสาระสำคัญคล้ายกันคือ เพื่อแรงจูงใจในการจัดการทางการเงิน (Financial Incentive) และเพื่อการจัดอันดับความน่าเชื่อถือทางการเงิน (Debt Rating) ของกิจการ อย่างไรก็ตาม จากการรวบรวมข้อมูลของ Mills และ Newberry (2005) แสดงให้เห็นว่ารายการนอกงบดุลมีผลกระทบต่อกำไรของกิจการจริง

Chandra Ettredge และ Stone (2006) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของรายการนอกงบดุล จากกรณีการล้มละลายของบริษัท Enron (Enron Corporation) ด้วยสาเหตุหลักๆ ของการล่มสลายของบริษัท Enron เกิดขึ้นจากรายการหนี้สินนอกงบดุล อย่างไรก็ตาม บริษัท Enron ไม่ใช่บริษัทเดียวที่มีการใช้ประโยชน์จากรายการนอกงบดุล ในกลุ่มบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับจาก S&P 500 ก็มีหลายบริษัทที่พบว่า ใช้ประโยชน์จากรายการนอกงบดุลเช่นเดียวกัน ด้วยการปกปิดข้อมูลบางประการที่อาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่กิจการ และให้เหตุผลของความไม่ครบ

องค์ประกอบในการรับรู้รายการ จึงไม่แสดงรายการนั้นในงบดุล หรือในบางกรณีมีการเปิดเผยรายการนอกงบดุลนี้จริง แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายการดังกล่าวมากนัก หรือไม่ให้รายละเอียดของรายการดังกล่าวเลย โดยส่วนใหญ่ รายการนอกงบดุลมักเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับการก่อตั้งกิจการร่วมค้า หนี้สินที่มีข้อจำกัดบางประการ การประกอบกิจการห้างหุ้นส่วน หรือแม้แต่นหน่วยงานหรือส่วนงานที่ไม่ได้นำมาจัดท่างการเงินรวมทั้งการปกปิดข้อมูลหรือการนำรายการเหล่านี้ออกจากงบดุลก็ด้วยเหตุผลบางประการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การถ่ายโอนประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของสินทรัพย์ต่างๆ ระหว่างกัน หรือประโยชน์อื่นๆ เช่น การเพิ่มความยืดหยุ่นในการจัดหาเงิน ลดต้นทุนการกู้ยืม ลดภาระทางภาษี การปันกำไร และเพื่อสร้างอัตราส่วนทางการเงินให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือ จากงานวิจัยของ Chandra Ettredge และ Stone (2006) ทำให้เชื่อได้ว่ารายการนอกงบดุลมีความสามารถในการสร้างกำไรได้จริงๆ จากหลายๆ กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกรณีของบริษัท Enron อย่างไรก็ดี รายการนอกงบดุลที่พบมากในกิจการใหญ่ๆ มักเป็นเรื่องของการถ่ายโอนสิทธิประโยชน์ของรายการจำพวกสินทรัพย์ระหว่างกัน เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ และตกแต่งงบการเงิน

Na'im (2006) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจ (Special Purpose Vehicles : SPV) ซึ่งถูกตั้งขึ้นจากการใช้กลเม็ด หรือเป็นวิธีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการเงิน ที่มักจะพบช่วยในกิจการขนาดใหญ่ ระดับโลก โดยรวบรวมข้อมูลและจำแนกวิธีการตามจุดประสงค์ของการตั้ง SPV ไว้ 7 กรณี ดังนี้

1. โครงการทางการเงิน (Project Financing)
2. รายการนอกงบดุล (Off Balance Sheet Transaction)
3. ความเสี่ยงและความเสี่ยงและการกระจายความเสี่ยง (Diversification and Distribution of Risk)
4. สิทธิ ข้อจำกัด และความเสี่ยงอื่นๆ (Right, Obligation and Other Risk)

5. การปรับโครงสร้างหนี้ (Debt Restructuring)
  6. เครื่องมือทางการเงินที่ออกโดยภาครัฐ (Government Financial Instrument)
  7. รายการข้อมูลปกปิด (Misconduct Transaction)
- รายการทั้ง 7 กรณี ที่ได้รวบรวมมาข้างต้นมักพบในกิจการขนาดใหญ่ที่มีปัญหาทางการเงิน ซึ่ง SPV มักจะถูกนำมาใช้เพื่อเหตุผลในการบริหาร ตัดทอนงบการเงินของกิจการ ให้มีเสถียรภาพมากที่สุดตามมุมมองของผู้ใช้งบการเงินภายนอก จากการรวบรวมข้อมูลของ Na'im (2006) ทำให้เชื่อได้ว่า การตกแต่งตัวเลขทางการเงินไม่ว่าจะปรากฏหรือซ่อนเร้นแก่ บการเงินประเภทใดประเภทหนึ่งมักใช้ประโยชน์จาก SPV ทั้งนี้ พบว่ารายการนอกงบดุลมีความเกี่ยวข้องกับความถูกต้องประสงค์ของการจัดตั้ง SPV ดังนั้น จึงเป็นที่น่าเชื่อว่ารายการนอกงบดุลอาจจะส่งผลกระทบต่อผลการเปลี่ยนแปลงของกำไรในอนาคตของกิจการก็ว่าได้

Hassan และ Sackley (2006) ได้ศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับรายการนอกงบดุลของกลุ่มสถาบันการเงิน และกลุ่มธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับแรงจูงใจในการกำหนดรายการนอกงบดุลโดยตั้งอยู่บนข้อสมมติฐาน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อสมมติของกฎเกณฑ์ทางภาษี ข้อสมมติฐานทางจริยธรรม และข้อสมมติฐานของกฎระเบียบข้อบังคับของตลาด เนื่องจากรายการนอกงบดุลมีส่วนช่วยให้กิจการสามารถลดขนาดของสินทรัพย์ของกิจการลงได้ จากผลการศึกษาพบว่า รายการนอกงบดุลมีความสัมพันธ์กับข้อสมมติของกฎระเบียบข้อบังคับของตลาดค่อนข้างมาก แต่รายการนอกงบดุลมีความสัมพันธ์กับข้อสมมติของกฎเกณฑ์ทางภาษีน้อย และรายการนอกงบดุลกลับไม่มีผลกระทบกับข้อสมมติทางจริยธรรมเลย งานวิจัยของ Hassan และ Sackley (2006) ถือได้ว่าเป็นงานวิจัยฉบับแรกๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความมีตัวตนและความสำคัญของรายการนอกงบดุล เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่มีการแสดงให้เห็นองค์ประกอบของการนำเสนอรายการนอกงบดุล ซึ่งถือเป็นต้นแบบของการศึกษารายการนอกงบดุลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินอื่นๆ

ได้เป็นอย่างดี

Picconi (2006) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถของ ผู้ลงทุน และนักวิเคราะห์ในการประมาณการราคาหลักทรัพย์ และผลกำไรของกิจการ จากการตั้งประมาณการกองทุน บำนาญพนักงาน ซึ่งจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ การพยากรณ์ดังกล่าวพบว่า สัดส่วนของรายการนอก บดุลอันเกิดจากเงินสำรองเพื่อการตั้งกองทุนบำนาญ พนักงานที่กิจการตั้งขึ้น และเติมลงไปในหน่วยกองทุน สามารถพยากรณ์ผลตอบแทนในอนาคตได้มากกว่า รายการในงบดุลอันเกิดขึ้นจากการเติมเงินลงในกองทุน บำนาญพนักงาน งานวิจัยของ Picconi (2006) ได้ ทดลองการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุกับรายการนอก งบดุลและรายการในงบดุลของเงินที่ลงทุนในกองทุน บำนาญพนักงาน โดยเชื่อมั่นว่ารายการนอกงบดุลอันมี ลักษณะเป็นหนี้สินนั้นจะมีทิศทางตรงกันข้ามกับผล ตอบแทนเกินปกติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นงานวิจัยฉบับ แรกที่ริเริ่มการทดสอบความสามารถในการพยากรณ์กำไร ของรายการนอกงบดุล และได้ผลเป็นที่น่าเชื่อว่า รายการ นอกงบดุลอันมีลักษณะเป็นหนี้สิน มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของกำไรในอนาคตได้จริง

Landsman Peasnell และ Shakespeare (2008) ได้ศึกษาถึงการออกสินทรัพย์ค้ำประกันไว้ว่า การออก สินทรัพย์ค้ำประกันมีความหมาย หรือสาระสำคัญของ รายการเทียบเคียงกับการขายสินทรัพย์หรือการก่อหนี้ สาเหตุที่กิจการจำเป็นต้องออกสินทรัพย์ค้ำประกัน อาทิ เช่น การขาดสภาพคล่อง หรือความต้องการเพิ่มเงิน ลงทุนต่างๆ ทำให้กิจการต้องหามาเพื่อจ่ายชำระ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายในการดำเนินงาน ปกติ หรือแม้แต่รายจ่ายภาษีของกิจการ และด้วย มูลเหตุของการบันทึกบัญชีที่ต้องจำหน่ายสินทรัพย์ ค้ำประกันออกตามสาระสำคัญของรายการที่เกิดขึ้น ทำให้ กิจการมองว่าการออกสินทรัพย์ค้ำประกันเป็นการขาย สินทรัพย์ แต่ในขณะที่บุคคลภายนอกอื่นๆ กลับมองการ ออกสินทรัพย์ค้ำประกันดังกล่าวว่าเป็นภาระผูกพันของ กิจการ เนื่องจากกิจการจำเป็นต้องหาเงินสดมาเพื่อจ่ายชำระ

ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยมูลเหตุแห่งการบันทึกบัญชี ทำให้สินทรัพย์บางรายการต้องถูกจำหน่ายออกจากบัญชี ไป แต่เนื้อหาสาระสำคัญของรายการนั้นยังคงอยู่กับ กิจการ จึงทำให้รายการดังกล่าวไม่ปรากฏในงบดุล รายการนอกงบดุลเคยเป็นปัญหาใหญ่ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีใน กรณีการล่มสลายของบริษัท Enron ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ คณะกรรมการควบคุมการซื้อและขายหลักทรัพย์ของ ประเทศสหรัฐอเมริกาออกข้อบังคับให้บริษัทต่างๆ ต้อง เปิดเผยแพร่รายการนอกงบดุลที่สำคัญ ซึ่งเกิดจากการออก สินทรัพย์ค้ำประกันนี้ด้วย นอกจากนี้ยังให้หมายความถึง รายการนอกงบดุลอื่นๆ ที่เข้ามาถึงกองทุนบำนาญ บำนาญพนักงาน สัญญาเช่าต่างๆ ที่เนื้อหาสาระสำคัญ ของตัวสินทรัพย์ที่ใช้ประโยชน์นั้นเกิดขึ้นอยู่กับการ

อย่างไรก็ตาม Landsman Peasnell และ Shakespeare ได้ทำการทดสอบแบบภาคตัดขวางโดยการเสริมตัวแปร เข้าไปในสมการที่ 2 เพื่อทดสอบความเชื่อที่ว่ากิจการที่มี การรับรู้รายการนอกงบดุลดังกล่าวมาก คือกิจการที่ยังคง มีส่วนที่เสียคงเหลือต่อสินทรัพย์ค้ำประกันค่อนข้างมาก ซึ่งตรงกันข้ามกับกิจการที่มีส่วนได้เสียในสินทรัพย์ สะสมน้อยจะมีรายการนอกงบดุลน้อยตามไปด้วย ผล การวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่ากิจการซึ่งรับรู้สินทรัพย์ค้ำประกัน เป็นการขายสินทรัพย์ มีแนวโน้มที่จะมุ่งไปสู่สถานะการ ล้มละลายได้มาก และยังกิจการมีรายการนอกงบดุลอันมี สาระสำคัญของรายการต่อกิจการมากเท่าใด ความเสี่ยง ของกิจการก็ยิ่งมากตามรายการนอกงบดุลดังกล่าวจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกิจการที่มีการรับรู้สินทรัพย์ ค้ำประกันเป็นการขายสินทรัพย์ และทำให้ทราบว่ รายการนอกงบดุลมีส่วนสำคัญต่อการตกแต่งตัวเลข ทางการบัญชีของกิจการจริงและการรับรู้สาระสำคัญของ สินทรัพย์ที่ผิดจากความเป็นจริงอาจส่งผลเสียอย่าง ร้ายแรง และต่อเนื่องแก่กิจการ

Fulbier Silva และ Pferdehirt (2008) ได้ศึกษาถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากรายการนอกงบดุล จากการจำแนก ประเภทสัญญาเช่า ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ สัญญาเช่าทางการเงิน และสัญญาเช่าดำเนินงาน ซึ่ง

สามารถยืนยันได้ถึงความสำคัญของรายการนอกงบดุล และเหตุจูงใจอันสำคัญในการนำเอารายการสัญญาเช่า ออกจากงบดุล ก็เพื่อการสร้างอัตราส่วนทางการเงินให้น่าสนใจต่อผู้ใช้งบการเงินนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากสัญญาเช่าตามที่ Fulbier Silva และ Pferdehirt (2008) ได้ทดลองปรับปรุงรายการกลับเข้าไปในงบดุลนั้น ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของรายการในงบกำไรขาดทุนน้อยมาก ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา

จากงานวิจัยในอดีตหลายๆ ชิ้น พบว่ารายการนอกงบดุลมีส่วนสำคัญเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินตามที่ Casu และ Girardone (2005) พบว่ารายการนอกงบดุลส่งผลต่อการประมวลผลที่ผิดพลาดต่อการตัดสินใจได้ หรือ Hassan และ Sackley (2006) ได้แสดงให้เห็นมูลเหตุจูงใจของการแสดงรายการนอกงบดุล และยังพบอีกว่ารายการนอกงบดุลมีส่วนสำคัญต่อการนำเสนองบการเงิน ดังเช่นงานวิจัยของ Na'im (2006) ได้รวบรวมข้อมูลอันเกี่ยวข้องการตกแต่งงบการเงินจากข้อผิดพลาดในการดำเนินงานของกิจการใหญ่ๆ ที่มีชื่อเสียงที่มีความสามารถในการใช้รายการนอกงบดุล เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง ซึ่งทำให้กำไรของกิจการเปลี่ยนแปลงไป โดย Chen Yeh และ Chiu (2005) พบว่ารายการนอกงบดุลมีผลกระทบอย่างมีสาระสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารต้นทุน ซึ่งกระทบกับค่าใช้จ่ายและรายได้ของกิจการโดยตรง จากวิกฤตการณ์การล้มละลายของบริษัท Enron นั้น Chandra Ettredge และ Stone (2006) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของรายการนอกงบดุลที่นำไปใช้ประโยชน์ในทางที่ผิด ซึ่งส่งผลให้เกิดการล้มละลายของบริษัท Enron หากมองถึงแรงจูงใจในการจัดการกับรายการนอกงบดุลของกิจการก็เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติงานของแต่ละกิจการ ดังที่ Mills และ Newberry (2005) ได้เคยศึกษาลักษณะของกิจการซึ่งได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือโดย S&P500 และพบว่ากิจการที่ติดอันดับนี้จำนวนไม่น้อย ที่นำเอาประโยชน์ของรายการนอกงบดุลมาปรับใช้กับกิจการจริง

Picconi (2006) เป็นคนแรกที่ริเริ่มทดสอบความสัมพันธ์จากควมมีตัวตนของรายการนอกงบดุลที่ส่งผลกระทบต่อกำไรของกิจการในอนาคต ซึ่งเขายืนยันว่ารายการนอกงบดุลน่าจะส่งผลกระทบต่อกำไรของกิจการในอนาคต ผลการวิจัยพบว่าการนอกงบดุลมีผลกระทบต่อผลการพยากรณ์กำไรของกิจการในอนาคตได้จริง จึงมีมูลค่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจริง Landsman Peasnell และ Shakespeare (2008) ได้ริเริ่มการทดสอบควมมีมูลค่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของรายการนอกงบดุล ตามแนวคิดของ Feltham และ Ohlson (1995) และพบว่ารายการนอกงบดุลมีมูลค่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจอยู่จริง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังพบการใช้ประโยชน์จากรายการนอกงบดุลอยู่มาก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องการสร้างเนื้อหาสาระของสัญญาเช่าต่อนางานและสัญญาเช่าทางการเงินต่างๆ โดย Fulbier Silva และ Pferdehirt (2008) ได้แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของการบิดเบือนเนื้อหาสาระสำคัญของสัญญาเช่าต่างๆ และมูลค่าที่ไม่ปรากฏในงบดุลมีมูลค่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจอยู่จริง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ารายการนอกงบดุลนั้นเป็นเหตุการณ์ปกติของกิจการต่างๆ ในโลกปัจจุบันนี้ หลายๆ กิจการยอมรับว่ามีการจัดการเกี่ยวกับรายการนอกงบดุลจริง และรายการนอกงบดุลมีส่วนสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของกิจการ ดังนั้น รายการนอกงบดุลน่าจะมีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดเสถียรภาพกำไรของกิจการด้วย ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่ารายการนอกงบดุลดังกล่าวนี้น่าจะมีส่วนสำคัญต่อการรักษาเสถียรภาพกำไร พร้อมกันนี้ต้องการพิสูจน์ความเชื่อดังกล่าวจากการปริทรรศน์วรรณกรรมที่ผ่านมาด้วยการศึกษาเชิงประจักษ์

จากการปริทรรศน์วรรณกรรมพบว่า งานวิจัยในอดีตหลายชิ้นได้เลือกกลุ่มธนาคารพาณิชย์และกลุ่มสถาบันการเงินเป็นตัวช่วยในการศึกษารายการนอกงบดุล เนื่องจากข้อกำหนดและข้อบังคับของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ได้กำหนดให้กิจการที่ประกอบการในรูปแบบของธนาคารพาณิชย์ นำเสนอรายการนอกงบดุลออกเป็น

รายการแยกต่างหากในงบดุล และสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างกับกิจการประเภทอื่นๆ และยังพบอีกว่ารายการนอกงบดุลส่วนมากมักจะมีเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายการนั้นๆ ให้เป็นองค์ประกอบด้านหนี้สิน ในงานวิจัยนี้จึงได้ใช้กลุ่มธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดซึ่งจดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นตัวอย่างในการวิจัยเชิงประจักษ์เช่นเดียวกัน โดยมีสมมติฐานของงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: “รายการนอกงบดุลต้นงวดจะมีความสัมพันธ์กับกำไรจากการดำเนินงานปลายงวดในทิศทางเดียวกัน”

สมมติฐานที่ 1 มีขึ้นเพื่อเป็นการทดสอบขั้นต้นเกี่ยวกับเสถียรภาพกำไรที่เกิดจากรายการนอกงบดุลจากการปรับขึ้นวรรณกรรมของรายการนอกงบดุลหลายๆ ชิ้น ทำให้เป็นที่น่าเชื่อได้ว่ารายการนอกงบดุลน่าจะมีผลเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพกำไรของกลุ่มธนาคารพาณิชย์จริง

สมมติฐานที่ 2: “รายการอวัลต์ตัวเงินจะมีความสัมพันธ์กับกำไรจากการดำเนินงานปลายงวดในทิศทางเดียวกันมากที่สุดเมื่อเทียบกับรายการนอกงบดุลอื่นๆ”

สมมติฐานที่ 2 เป็นการทดสอบขั้นที่ 2 เมื่อผ่านการทดสอบขั้นที่ 1 ซึ่งการทดสอบขั้นที่ 2 มีไว้เพื่อการวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analysis) โดยจะทำการเปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ของรายการนอกงบดุลทั้ง 4 รายการ ที่จะมีผลต่อเสถียรภาพกำไร ด้วยการแยกรายการนอกงบดุลทั้ง 4 รายการออกจากกัน แล้วทำการทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

สมมติฐานที่ 3: “รายการนอกงบดุลจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกำไรมากที่สุดเมื่อเทียบกับหนี้สินอื่นๆ ในงบดุล”

สมมติฐานที่ 3 เป็นการทดสอบเพิ่มเติมเพื่อวิเคราะห์ความไวของรายการที่มีลักษณะเป็นหนี้สิน ซึ่งจะทำการทดสอบทั้งสิ้น 3 ครั้ง โดยการเปลี่ยนตัวแปรที่สนใจ จากรายการนอกงบดุลเป็นหนี้สินประเภทอื่นๆ อยู่ในงบดุล และผลรวมของหนี้สิน รวมทั้งรายการนอกงบดุล ส่วนตัวแปรควบคุมของตัวแบบการวัดเสถียรภาพกำไร ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ จากสถานการณ์เดียวกันแต่เปลี่ยนแปลงตัวแปรอิสระอื่นๆ ซึ่งจะทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ นั้นเป็นการวิเคราะห์ครอบคลุมต่อความสัมพันธ์ ของเสถียรภาพกำไรกับหนี้สินที่มีสภาวะต่างกัน

การพัฒนาตัวแบบและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยพัฒนาตัวแบบจาก Earning Persistence ของ Sloan และอ้างอิงการพัฒนาตัวแบบจาก 1st adapted model โดยจะใส่อัตราส่วนระหว่างรายการนอกงบดุลหารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด ในส่วนของรายการพิเศษ (Special_items) ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของกำไร

งานวิจัยนี้ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 คือ การวัดเสถียรภาพกำไรจากรายการนอกงบดุลทั้งหมด 4 รายการ เมื่อทดสอบขั้นที่ 1 ผ่านแล้ว จะทำการทดสอบขั้นที่ 2 คือการแยกรายการนอกงบดุลทั้งหมดออกเป็น 4 รายการ และเปรียบเทียบสาระสำคัญของแต่ละรายการกับเสถียรภาพกำไร (การทดสอบขั้นที่ 2 จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการทดสอบขั้นที่ 1 ต้องผ่านการทดสอบ) และในขั้นสุดท้ายจะวิเคราะห์ความไวเปรียบเทียบระหว่างหนี้สินที่แสดงอยู่ในงบดุล รายการนอกงบดุล และ ผลรวมของหนี้สินกับรายการนอกงบดุล เพื่อทดสอบการเปลี่ยนแปลงและความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของเสถียรภาพกำไรแตกต่างกันอย่างไร (การทดสอบขั้นที่ 3 จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าการทดสอบขั้นที่ 1 ไม่ผ่านการทดสอบ) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การพัฒนาตัวแบบและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

	Model development
1. original earning persistence model	$Earning_t = \beta_0 + \beta_1 Earning_{t-1} + \varepsilon$
2. 1 st adapted model	$Earning_t = \beta_0 + \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Special\_items_{t-1} + \varepsilon$
3. งานวิจัยครั้งนี้ ขั้นที่ 1	$Earning_t = \beta_0 + \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Offbalance\_sheet\_items_{t-1} + \varepsilon$
ขั้นที่ 2	$Earning_t = \beta_0 + \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Aval_{t-1} + \gamma_2 Unmatured_{t-1} + \gamma_3 LC_{t-1} + \gamma_4 Other_{t-1} + \varepsilon$
ขั้นที่ 3 Sensitivity analysis	$Earning_t = \beta_0 + \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Total\_liabilities_{t-1} + \varepsilon$ ... (1)
	$Earning_t = \beta_0 + \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Offbalance\_sheet\_items_{t-1} + \varepsilon$ ... (2)
	$Earning_t = \beta_0 + \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Overall\_liabilities_{t-1} + \varepsilon$ ... (3)

ตัวแบบและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นที่ 1 ตัวแบบการวัดเสถียรภาพกำไรจากรายการนอกงบดุล

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Offbalance\_sheet\_items_{t-1} + \varepsilon$$

ขั้นที่ 2 ตัวแบบการวัดเสถียรภาพกำไรแบบภาคตัดขวาง

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Aval_{t-1} + \gamma_2 Unmatured_{t-1} + \gamma_3 LC_{t-1} + \gamma_4 Other_{t-1} + \varepsilon$$

ขั้นที่ 3 ตัวแบบการวิเคราะห์ความไวของการวัดเสถียรภาพกำไร

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Total\_liabilities_{t-1} + \varepsilon$$

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Offbalance\_sheet\_items_{t-1} + \varepsilon$$

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Overall\_liabilities_{t-1} + \varepsilon$$

ตัวแปรอิสระของงานวิจัย

1. ตัวแปรความ

1.1 $Accruals_{t-1}$ หมายถึงรายการคงค้างต้นงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{Net\_Income_{t-1} - Operating\_Cashflow_{t-1}}{Total\_Assets_{t-1}}$$

1.2 $Cashflow_{t-1}$ หมายถึง กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต้นงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{Operating\_Cashflow_{t-1}}{Total\_Assets_{t-1}}$$

2. ตัวแปรที่สนใจศึกษา

2.1 *Offbalance_sheet_items_{t-1}* หมายถึง รายการนอกงบดุลสุทธิต้นงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{\text{Total\_Offbalancesheet\_items}_{t-1}}{\text{Total\_Assets}_{t-1}}$$

2.2 *Aval_{t-1}* หมายถึง การรับอวัลตัวเงิน และการค้ำประกันการกู้ยืมเงินต้นงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{\text{Total\_Aval}_{t-1}}{\text{Total\_Assets}_{t-1}}$$

2.3 *Unmatured_{t-1}* หมายถึง ภาระตามตัวแลกเงินค่าสินค้าเข้าที่ยังไม่ครบกำหนดต้นงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{\text{Total\_Unmatured}_{t-1}}{\text{Total\_Assets}_{t-1}}$$

2.4 *LC_{t-1}* หมายถึง เล็ตเตอร์ออฟเครดิตต้นงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{\text{Total\_LC}_{t-1}}{\text{Total\_Assets}_{t-1}}$$

2.5 *Other_{t-1}* หมายถึง ภาระผูกพันอื่นๆ ต้นงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{\text{Total\_Other}_{t-1}}{\text{Total\_Assets}_{t-1}}$$

2.6 *Total_liabilities_{t-1}* หมายถึง หนี้สินทั้งหมดต้นงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{\text{Total\_liabilitie}_{t-1}}{\text{Total\_Assets}_{t-1}}$$

2.7 *Overall_liabilities_t* หมายถึง ผลรวมของหนี้สินกับรายการงบดุลต้นงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{\text{Total\_liabilities}_{t-1} + \text{Total\_Off\_balance\_sheet\_items}_{t-1}}{\text{Total\_Assets}_{t-1}}$$

ตัวแปรตามของงานวิจัย

1. *Earnings_t* หมายถึง กำไรจากการดำเนินงานปลายงวด ซึ่งคำนวณจาก

$$\frac{\text{Total\_Earnings}_t}{\text{Total\_Assets}_{t-1}}$$

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดในงบการเงิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2552 ของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทยที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 16 ธนาคาร จาก <http://www.sec.or.th> นำมาวิเคราะห์ตามตัวแบบในงานวิจัย

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ ใช้วิธีทางสถิติอันประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) และสถิติเชิงอนุมาน (Inference statistic) สรุปได้ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic)

การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของค่าสถิติพื้นฐาน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการวิจัย และนำเสนอข้อมูลในรูปของความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inference statistic)

การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐานที่เป็นที่แพร่หลาย สำหรับการวิเคราะห์และประมวลผลของตัวแบบเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปร งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม ซึ่ง

ตัวแปรทั้งหมดอยู่ในรูปของข้อมูลเชิงปริมาณทุกตัว จึงใช้วิธีวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) โดยใช้วิธี Stepwise Regression เนื่องจากสาเหตุของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ เป็นตัวแปรที่คนสนใจคือตัวแปรที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ความถดถอยได้อย่างไม่มีข้อจำกัด และวิธีวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี Stepwise สามารถช่วยลดปัญหาของ Multicollinearity ของตัวแปรอิสระตัวอีกด้วย ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้เป็นอุปสรรคใหญ่ของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุค่อนข้างมาก

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากวิธีการทดสอบสมมติฐานและระเบียบวิธีวิจัย ทำให้ผลลัพธ์ของงานวิจัยฉบับนี้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

การทดสอบชั้นที่ 1 (สมมติฐาน ข้อที่ 1) เป็นการทดสอบเสถียรภาพกำไรที่เกิดจากรายการนอกงบดุล

การทดสอบชั้นที่ 2 (สมมติฐาน ข้อที่ 2) เป็นการทดสอบเสถียรภาพกำไรที่เกิดจากรายการนอกงบดุลแบบภาคตัดขวาง

การทดสอบชั้นที่ 3 (สมมติฐาน ข้อที่ 3) เป็นการวิเคราะห์ความไวของรายการที่มีลักษณะเป็นหนี้สินที่มีต่อเสถียรภาพกำไร

ผลการทดสอบสมมติฐานเป็นดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุสำหรับสมมติฐานที่ 1

$$Earnings_{it} = \beta_1 Accruals_{i,t-1} + \beta_2 Cashflow_{i,t-1} + \gamma_1 Offbalance\_sheet\_items_{i,t-1} + \varepsilon$$

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	P-Value
1. Accruals _{t-1}	0.426	0.000*
2. Cashflow _{t-1}	0.363	0.000*
3. Off_balance_sheet _{t-1}	0.007	0.010*
4. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)		0.566
5. สัมประสิทธิ์การตัดสินใจปรับค่า (R ² -adjusted)		0.302
ค่า F-distribution		0.000*

(* หมายถึง ค่า P-Value มีค่าน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญที่ 0.05)

4.1 การทดสอบสมมติฐานที่ 1

จากผลการทดสอบพบว่า รายการนอกงบดุลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพกำไรจริง โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของรายการคงค้างรวม กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน และรายการนอกงบดุลนั้นสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงกำไรไปलयงวดได้ถึง

ร้อยละ 30.2 จากสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ อีกทั้งรายการนอกงบดุลยังมีความสัมพันธ์ในทิศทางเชิงตามกันกับกำไรจากการดำเนินงานปลายงวด ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.566 เมื่อผ่านการทดสอบขั้นที่ 1 แล้ว จึงเริ่มทำการทดสอบขั้นที่ 2 ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานขั้นที่ 2 เป็นดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของการทดสอบสมมติฐานที่ 2

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Aval_{t-1} + \gamma_2 Unmatured_{t-1} + \gamma_3 Loans_{t-1} + \gamma_4 Other_{t-1} + \varepsilon$$

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	P-Value
1. Accruals _{t-1}	0.524	0.000*
2. Cashflow _{t-1}	0.176	0.000*
3. Unmatured _{t-1}	0.641	0.035*
4. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)		0.613
5. สัมประสิทธิ์การตัดสินใจปรับค่า (R ² -adjusted)		0.359
6. ค่า F-distribution		0.000*

(* หมายถึง ค่า P-Value มีค่าน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญที่ 0.05)

4.2 การทดสอบสมมติฐานที่ 2

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า มีเพียงภาวะตามตัวแลกเปลี่ยนค่าสินค้าเข้าที่ยังไม่ครบกำหนดเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับเสถียรภาพกำไรจริง เมื่อเทียบกับรายการนอกงบดุลอื่นๆ ซึ่งถูกกำจัดออกจากสมการ โดยสาเหตุของการถูกกำจัดออกจากการเกิดจากปัญหา Multicollinearity ที่มาจากค่า Tolerance ของการคำนวณสถิติ ซึ่งค่าที่ได้จากตัวแปรอิสระอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ นั้นเกิดปัญหา Multicollinearity จริง เนื่องจากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี Stepwise ตัวแปรที่เกิดปัญหา multicollinearity จึงถูกกำจัดออกจากตัวแบบ จากการทดสอบและสรุปผลตัวแบบขั้นสุดท้ายพบว่าตัวแปรอิสระที่เหลืออยู่ในตัวแบบสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของ

กำไรจากการดำเนินงานปลายงวดได้ถึงร้อยละ 35.9 นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอยู่ในตัวแบบมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในทิศทางเชิงตามกันด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.613

เนื่องจากผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการทราบถึงความแตกต่างที่ขัดแย้งกันของผลการทดสอบสมมติฐานขั้นที่ 2 กับขั้นที่ 1 ซึ่งผลลัพธ์ของการทดสอบขั้นที่ 1 ยืนยันว่า รายการนอกงบดุลมีความสัมพันธ์ต่อกำไรจากการดำเนินงานปลายงวดจริง แต่เมื่อทดสอบขั้นที่ 2 กลับพบว่ามีเพียงรายการภาวะตามตัวแลกเปลี่ยนค่าสินค้าเข้าที่ยังไม่ครบกำหนดเท่านั้นที่พบความสัมพันธ์จึงทำการวิเคราะห์ความถดถอยซ้ำโดยใช้ตัวแปรรายการนอกงบดุลเข้าไปที่ละ 1 ตัวแปร ผลลัพธ์ของการทดสอบเพิ่มเติมเป็นดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบเพิ่มเติมของรายการนอกงบดุล แต่ละรายการ

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Aval_{t-1} + \varepsilon$$

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 LC_{t-1} + \varepsilon$$

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Other_{t-1} + \varepsilon$$

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	P-Value	ค่าสัมประสิทธิ์	P-Value	ค่าสัมประสิทธิ์	P-Value
1. Accruals _{t-1}	0.689	0.000*	0.678	0.000*	0.676	0.000*
2. Cashflow _{t-1}	0.665	0.000*	0.656	0.000*	0.655	0.000*
3. Aval _{t-1}	-	-				
4. LC _{t-1}			0.234	0.029*		
5. Other _{t-1}					0.006	0.035*
6. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)		0.667		0.685		0.684
7. สัมประสิทธิ์การตัดสินใจปรับค่า (R ₂ -adjusted)		0.436		0.436		0.453
8. ค่า F-distribution		0.000*		0.000*	0.000*	0.000*

(* หมายถึง ค่า P-Value มีค่าน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญที่ 0.05)

จากการทดสอบข้างต้นพบว่า รายการการรับอวัล
ตัวเงิน และการค้าประกันการกู้ยืมเงิน ไม่มีความสัมพันธ์
กับกำไรจากการดำเนินงานปลายงวด ดังนั้นรายการ
การรับอวัลตัวเงิน และการค้าประกันการกู้ยืมเงิน จึง
ไม่มีส่วนอธิบายเสถียรภาพกำไรที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ดี
จากเสถียรภาพกำไรที่ได้นั้นสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลง
ได้ร้อยละ 43.6 และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นทิศทาง
เชิงตามกัน

จากการทดสอบข้างต้นพบว่า รายการเล็ดเตอร์ออฟ
เครดิต มีความสัมพันธ์กับกำไรจากการดำเนินงานปลาย
งวด และจากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุข้างต้น
พบว่า ตัวแปรอิสระในตัวแบบนั้นสามารถอธิบายการ
เปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ ร้อยละ 45.5 ซึ่งนอกจาก
นี้พบว่า เล็ดเตอร์ออฟเครดิต นั้นมีความสัมพันธ์กับกำไร
จากการดำเนินงานปลายงวดในทิศทางเชิงตามกัน จึงเป็น
ที่น่าเชื่อว่า รายการเล็ดเตอร์ออฟเครดิต เกี่ยวข้องกับ
เสถียรภาพกำไรของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ได้จริง และจาก
การทดสอบพบว่า รายการภาระผูกพันอื่นๆ มีความ

สัมพันธ์กับกำไรจากการดำเนินงานปลายงวดจริง และ
สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงได้ร้อยละ 45.3 นอกจากนี้
ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นยังมีทิศทางในเชิงตามกันด้วย
จากสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.684 จึงทำให้มีความเชื่อมั่น
ว่า รายการภาระผูกพันอื่นๆ มีความเกี่ยวข้องกับ
เสถียรภาพกำไรจริง

ดังนั้นจากผลการทดสอบเพิ่มเติมจึงช่วยอธิบาย
ผลลัพธ์ที่ขัดแย้งกันของการทดสอบในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2
ได้มากขึ้น โดยการทดสอบขั้นที่ 1 นำเอารายการนอก
งบดุลทุกรายการมารวมกันเป็นตัวแปรเพียงตัวเดียว
ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้จึงประกอบ ขึ้นจากรายการนอกงบดุล
อันได้แก่ (1) ภาระตามตัวแลกเงินค่าสินค้าเข้าที่ยัง
ไม่ครบกำหนด (2) เล็ดเตอร์ออฟเครดิต และ (3) ภาระ
ผูกพันอื่นๆ เนื่องจากเมื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์แล้วพบว่า
ทั้ง 3 รายการนั้นเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของกำไร
จากการดำเนินงานปลายงวดจริง แต่รายการการรับอวัล
ตัวเงิน และการค้าประกันการกู้ยืมเงิน เป็นเพียงรายการ
นอกงบดุลเพียงรายการเดียวที่ไม่สามารถเห็นแนวโน้มผล

ให้เป็นไปตามผลลัพธ์ของการรับอวัลต์ัวเงิน และการค้าประกันการกู้ยืมเงินได้ อย่างไรก็ดี รายงานนอกงบดุลก็ยังมีความสัมพันธ์ด้วยกันเองอยู่มาก จนส่งผลให้ตัวแบบสุดท้ายตามการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี Stepwise กำจัดตัวแปรอิสระออกมาด้วยเงื่อนไขของ Multicollinearity

4.3 การทดสอบสมมติฐานที่ 3

การทดสอบสมมติฐานที่ 3 เป็นการทดสอบการวิเคราะห์ความไว (Sensitivity Analysis) ด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากรายการหนี้สิน รายการนอกงบดุล และผลรวมของหนี้สินกับรายการนอกงบดุล ผลลัพธ์ของการทดสอบสมมติฐานเป็นดังนี้

จากการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า รายการหนี้สินที่ปรากฏอยู่ในงบดุลมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกำไรจากการดำเนินงานปลายงวดมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายการนอกงบดุล และผลรวมของหนี้สินกับรายการนอกงบดุล ของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ รายการหนี้สินในงบดุลสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงกำไรจากการดำเนินงานปลายงวดได้ร้อยละ 38.7 อีกทั้งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นยังเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเชิงลบอีกด้วย ดังนั้นหากจะมองว่าหนี้สินที่ปรากฏอยู่ ณ บัญชีส่วนเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพกำไรของกิจการก็น่าจะมีเหตุผลเช่นเดียวกับรายการอื่นๆ

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของการทดสอบสมมติฐานที่ 3

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Total\_liabilities_{t-1} + \varepsilon$$

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Offbalance\_sheet\_items_{t-1} + \varepsilon$$

$$Earnings_t = \beta_1 Accruals_{t-1} + \beta_2 Cashflow_{t-1} + \gamma_1 Overall\_liabilities_{t-1} + \varepsilon$$

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	P-Value	ค่าสัมประสิทธิ์	P-Value	ค่าสัมประสิทธิ์	P-Value
1. Accruals _{t-1}	0.484	0.000*	0.426	0.000*	0.491	0.000*
2. Cashflow _{t-1}	0.441	0.000*	0.363	0.000*	0.443	0.000*
3. Total_liabilities _{t-1}	0.004	0.002*				
4. Offbalance_sheet_items _{t-1}			0.007	0.010*		
5. Overall_liabilities _{t-1}					0.003	0.002*
6. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)		0.635		0.566		0.634
7. สัมประสิทธิ์การตัดสินใจปรับค่า (R ² -adjusted)		0.387		0.302		0.386
8. ค่า F-distribution		0.000*		0.000*		0.000*

(* หมายถึง ค่า P-Value มีค่าต่ำกว่า ระดับนัยสำคัญที่ 0.05)

นอกจากผลลัพธ์ดังกล่าวแล้ว มีอีกสิ่งหนึ่งที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานที่ 3 คือ หากนำเอารายการนอกงบดุลไปรวมกับหนี้สินในงบดุล ซึ่งปรากฏเป็นผลรวมของภาระผูกพันของกิจการแล้วพบว่า ผลลัพธ์ที่ได้จะให้ผลเช่นเดียวกับหนี้สิน กล่าวคือ ถ้ามองรายการนอกงบดุลเสมือนหนึ่งรายการหนี้สินไปพร้อมกันๆ แล้วจะทำให้มีความเชื่อถึงความมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการได้เป็นอย่างดี จากสัมประสิทธิ์การตัดสินใจและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังตารางที่ 5

5. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การวัดเสถียรภาพกำไรจากรายการนอกงบดุลของธนาคารพาณิชย์ไทยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์ความมีเสถียรภาพของกำไรจากรายการนอกงบดุลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ซึ่งจดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และผลการวิจัยพบว่ารายการนอกงบดุลเหล่านั้นมีผลต่อเสถียรภาพกำไรจริง ยกเว้น รายการการรับอวัลต์ตัวเงิน และการค้าประกันการกู้ยืมเงิน ซึ่งพบว่ารายการนอกงบดุลเพียงรายการเดียวที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอธิบายความมีเสถียรภาพของกำไรของ

กลุ่มธนาคารพาณิชย์ และนอกจากนี้ยังพบอีกว่า ถ้ามองรายการนอกงบดุลเป็นเสมือนหนึ่งรายการหนี้สินโดยกิจการแล้ว จะทำให้ผลรวมของภาระผูกพันที่เกิดขึ้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการอธิบายเสถียรภาพกำไรได้อีกด้วย

ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างรายการนอกงบดุลกับกำไรจากการดำเนินงานปลายงวด เป็นตัวแปรของ การวัดเสถียรภาพกำไรของกิจการ โดยงานวิจัยนี้ยังค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรกับความถี่ในการอธิบายความมีเสถียรภาพกำไรนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กับกำไรจากการดำเนินงานปลายงวดไปพร้อมๆ กับรายการคงค้างรวม และกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงาน อีกทั้งทิศทางของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของกลุ่มตัวแปรอิสระเหล่านี้ยังต้องเป็นไปในทิศทางเชิงตามกันเท่านั้น จะอ้างได้ว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น คือความสัมพันธ์ที่อธิบายถึงความมีเสถียรภาพกำไร จากการทดสอบสมมติฐานทั้ง 3 ชั้น พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้แสดงผลลัพธ์ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นความสัมพันธ์ที่มีทิศทางเชิงตามกัน ดังนั้นรายการนอกงบดุล และหนี้สินของกิจการจึงมีความสามารถในการอธิบายเสถียรภาพกำไรของกิจการได้จริงอย่างน่าเชื่อถือ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2549. การวิเคราะห์สถิติ:สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2552. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2552, จาก <http://www.sec.or.th>, <http://www.setsmart.com> และ <http://www.sec.or.th>
- Ainun, N. Special Purpose Vehicle Institutions: Their Business Natures and Accounting Implications. **Gadjah Mada International Journal of Business** 8 (January-April 2008): 1-19.
- Al-Najjar, F., Riahi-Belkaoui, A. Multinationality as a Determinant of Earnings Persistence. **Managerial Finance** 3 (202): 83-96.
- Baginski, P., Lorek, S., Willinger, L., and Branson, C. The Relationship between Economic Characteristics and Alternative Annual Earnings Persistence Measures. **The Accounting Review** 74 (1999): 105-120.
- Barbara, C., and Claudia, G. An analysis of the relevance of off-balance sheet items in explaining productivity change in European banking. **Applied Financial Economics** 15 (2005): 1055-1061.
- Dechow, P., Sloan, R. and Sweeney, A. 1995. Detecting Earnings Management. **The Accounting Review** 2: 193-225.
- Dechow, P. and Ge, W. 2006. The Persistence of earnings and cash flow and the role of special items: Implications for the accrual anomaly. **Review of Accounting Studies** 11: 253-296.
- Feltham, G., and Ohlson, J. Valuation and Clean Surplus Accounting for Operating and Financial Activities. **Contemporary Accounting Research** (Spring 1995): 689-731.
- Harrison, V., and Horngren, C. 2000. **Financial Accounting**. New Jersey: Prentice Hall.
- Kabir, H., and William, S. Determinants of Triff Institution Off-Balance Sheet Activities: An Empirical Investigation. **Journal of Financial Management and Analysis** 19 (2006): 1-13.
- Lev, B. Some Economic Determinants of Time Series Properties of Earnings. **Journal of Accounting and Economics** 5 (1983): 31-48.
- Madura, J. **Financial Institutions And Markets**. 7th ed. Great Britain: Thomson, 2004.
- Marc, P. The Perils of Pensions. Does Pension Accounting Lead Investors and Analysts Astray? **The Accounting Review** 81 (January 2006): 925-955.
- Pang-tien, L., Tsa-lien, Y., and Yung-ho, C. Off-Balance Sheet Activities and Cost Inefficiency in Taiwan's Banks. **The Service Industries Journal** 25 (October 2005): 925-944.
- Revsine, L., Collins, W. D., and Johnson, W. B. 1999. **Financial Reporting and Analysis**. New Jersey: Prentice Hall.
- Riahi-Belkaoui, A. **Accounting Theory**. 5th ed. Great Britain: Thomson, 2004.
- Rolf, F., Jorge, S., and Marc, P. Impact of Lease Capitalization on Financial Ratios of Listed German Companies. **Schmalenbach Business Review** 60 (April 2008): 122-144.
- Sloan, G. 1996. The Stock Prices Fully Reflect Information in Accruals and Cash Flows About Future Earnings. **The Accounting Review** 3: 289-315.
- Uday, C., Micheal, E., and Marry, S. Enron-Era Disclosure of Off-Balance-Sheet Entities. **Accounting Horizons** 20 (September 2006): 231-252.
- Wayne, L., Kenneth, P., and Catherine, S. Are Asset Securitizations Sales or Loans? **The Accounting Review** 83 (February 2008): 1251-1272.
- White, I. G., Sondhi, C. A., and Fried, D. 2003. **The Analysis and Use of Financial Statement**. 3rd ed. United State of America: John Wiley and Sons, 2003.